

Bruselj, 6. november 2024
(OR. en)

14733/24

CULT 97
EDUC 400
AUDIO 96
JEUN 268
DIGIT 214
RECH 473

DOPIS

Pošiljatelj:	Generalni sekretariat Sveta
Prejemnik:	Odbor stalnih predstavnikov/Svet
Zadeva:	Vloga knjižnic pri razvoju medijske pismenosti – <i>orientacijska razprava</i>

V prilogi vam pošiljamo referenčni dokument predsedstva, ki bo podlaga za orientacijsko razpravo na seji Sveta za izobraževanje, mladino, kulturo in šport 25. in 26. novembra 2024.

Vloga knjižnic pri razvoju medijske pismenosti

Orientacijska razprava

Svet za izobraževanje, mladino, kulturo in šport 26. novembra 2024

1. UVOD

V Delovnem načrtu Evropske unije za kulturo za obdobje 2023–2026¹ je priznana spreminjajoča se družbena vloga knjižnic, zlasti pri spodbujanju pismenosti po vsej Evropi. Knjižnice niso zgolj arhivi knjig; so ključne platforme za sodelovanje skupnosti, demokratično participacijo in izobraževalni razvoj ter ponujajo širok nabor storitev. Osrednji del te vloge je njihov prispevek k razvoju medijske pismenosti, ki je v vse bolj digitalnem in informacijsko nasičenem svetu postala nujna potreba.

Pandemija COVID-19 je pokazala, kako pomembne so knjižnice kot ključna vozlišča skupnosti, saj so s prilagoditvami tudi v času omejitev gibanja zagotavljale tako fizične kot digitalne storitve. Še naprej so omogočale dostop do zanesljivih informacij in so bile ključni zavezniki v boju proti napačnim informacijam, kar je pomembnejša naloga kot kdaj koli prej. V skladu z Manifestom o splošnih knjižnicah IFLA-UNESCO (2022)² morajo knjižnice delovati kot spodbujevalci vseživljenjskega učenja in medijske pismenosti, pri čemer državljane in državljanke opremijo z orodji, ki jih potrebujejo za krmarjenje v današnjem kompleksnem medijskem okolju.

¹ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022G1207\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022G1207(01))

² IFLA: Mednarodna federacija knjižničnih združenj in ustanov,
<https://repository.ifla.org/server/api/core/bitstreams/3e077472-d0d3-4ded-97a4-d33849510775/content>

V Delovnem načrtu za kulturo za obdobje 2023–2026 je navedeno tudi, da bi se morala skupina za odprto metodo koordinacije v letih 2024 in 2025 osredotočiti na knjižnice, da bi dodatno preučila njihovo vlogo pri krepitvi kulturnega udejstvovanja ter razvoju spretnosti, pri čemer knjižnice ne podpirajo le pismenosti, temveč tudi širše cilje socialne vključenosti in demokracije. Poleg tega je v smernicah Sveta Evrope in EBLIDA³ ponovno poudarjena ključna vloga, ki jo imajo knjižnične politike pri spodbujanju demokratične, dobro obveščene, pravične, trajnostne, povezane in vključujoče družbe.

2. KLJUČNI IZZIVI, KI JIH JE TREBA OBRAVNAVATI

Razvoj medijske pismenosti je eden najpomembnejših izzivov, s katerimi se sooča sodobna družba, tudi v Evropi. Napačne informacije in dezinformacije se hitro širijo, kar pogosto še poslabšajo digitalne platforme in razdrobljen medijski prostor. Ker se medijska tehnologija hitro razvija, je treba spretnosti, ki se jih ljudje naučijo med formalnim izobraževanjem, stalno posodabljati. Knjižnice so zaradi svojega statusa, ki vzbuja zaupanje, in uveljavljene prisotnosti v skupnostih v edinstvenem položaju, da delujejo kot posredniki med državljani in državljanke ter ogromno količino informacij, ki jim je na voljo. To lahko storijo z organizacijo usposabljanj in izobraževalnih programov in zagotavljanjem virov, ki spodbujajo ozaveščenost o uporabi in ustvarjanju medijskih vsebin. Tako lahko delujejo kot večnamenski skupnostni centri za učenje, hkrati pa podpirajo vseživljenjsko učenje.

³ EBLIDA: Evropski urad za knjižnična, informacijska in dokumentacijska združenja, <https://www.eblida.org/News/2022/Council-of-Europe-EBLIDA-Guidelines-on-Library-legislation-and-policy-in-Europe-en.pdf>

Vendar je treba obravnavati več ključnih izzivov, da bi knjižnice v celoti izkoristile ta potencial:

- Vrzeli v izobraževanju o medijski pismenosti: Hiter razvoj digitalnih tehnologij pomeni, da je treba programe za medijsko opismenjevanje redno posodabljeni, da bi ostali relevantni. Knjižnice morajo ponuditi programe usposabljanja in dati na voljo orodja, s katerimi se ne le poučujejo osnovne medijske veščine, temveč tudi podpira formalno izobraževanje, zlasti v zvezi z analitičnim razmišljanjem, prepoznavanjem verodostojnih virov, razumevanjem medijske pristranskosti, varno spletno izkušnjo pri krmarjenju po spletnih platformah, spretnostmi za ustvarjanje vsebin, vključevanjem v demokratično participacijo in etično uporabo informacij. Knjižnice služijo širokemu krogu uporabnikov, od otrok do starejših, z različnimi stopnjami spretnosti za medijsko pismenost. Zato je bistvenega pomena, da se za obravnavanje potreb različnih družbenih skupin zagotavljajo prilagojeni programi za medijsko opismenjevanje.
- Infrastruktura in financiranje: Številne knjižnice so prešle na digitalne storitve, vendar infrastrukturne razlike, zlasti na podeželskih in oddaljenih območjih, vplivajo na njihovo učinkovitost pri spodbujanju osnovne medijske pismenosti. Za premostitev teh vrzeli in standardizacijo ravni dostopa do virov v vseh regijah je ključnega pomena ustrezno financiranje. Ključno vlogo pri širjenju programov za medijsko opismenjevanje imajo partnerstva s šolami, akademskimi krogi, tehnološkimi podjetji, drugimi ustreznimi podjetji iz zasebnega sektorja, fundacijami in organizacijami civilne družbe. Uporaba zunanjega strokovnega znanja in virov lahko pomaga okrepiti pobude za medijsko opismenjevanje, da bi dosegli širše občinstvo, zagotovili ciljno usmerjeno znanje in razvili prilagojene učne načrte.
- Razvoj spretnosti knjižničarjev in knjižničark: Knjižnice ne morejo izboljšati spretnosti za medijsko pismenost, ne da bi vlagale v svoje človeške vire. Knjižničarji in knjižničarke potrebujejo nenehno usposabljanje, da bi sledili tehnološkemu napredku in razvijajočim se potrebam skupnosti, ki jim služijo. Razvoj teh spretnosti je ključnega pomena za zagotovitev, da lahko knjižničarji in knjižničarke usmerjajo državljane in državljanke pri krmarjenju v današnjem digitalnem informacijskem okolju.

3. VPRAŠANJA ZA ORIENTACIJSKO RAZPRAVO

Predsedstvo poziva ministre in ministrice, naj preučijo in izmenjajo spoznanja o tem, kako lahko knjižnice izboljšajo spretnosti družbe na področju medijske pismenosti, in sicer na podlagi naslednjih vprašanj:

- Vloga knjižnic: *Kako lahko knjižnice razširijo svoje programe za medijsko opismenjevanje in izboljšajo spretnosti na področju medijske pismenosti in kritičnega mišljenja med državljani in državljankami, da bi jim pomagale pri uspešnejšem soočanju z izzivi digitalne dobe (npr. spletnimi dezinformacijami, spletnim ustrahovanjem in spletnim sovražnim govorom, ter globokimi ponaredki)?*
 - Viri, potrebni za zagotavljanje visokokakovostnih storitev: *Katerim partnerstvom, npr. z akademskimi krogi, tehnološkimi podjetji in organizacijami, bi bilo treba dati prednost, da bi zagotovili, da bodo knjižnice še naprej ponujale najsodobnejše znanje, ki ga družba na splošno potrebuje, in katere pobude na ravni EU bi lahko prispevale k temu cilju?*
 - Spretnosti, ki jih morajo pridobiti knjižničarji in knjižničarke: *Katere posebne spretnosti potrebujejo knjižničarji in knjižničarke, da bi povečali svojo sposobnost medijskega opismenjevanja in spodbujali kritično mišljenje med svojimi uporabniki in uporabnicami?*
-